

Realment són els independentistes més d'esquerres?

Analitzem què pensen els partidaris i els contraris de la independència sobre tres àmbits diferents: l'economia, els valors religiosos i l'autoritarisme

Jordi Muñoz | @jordimunozm

Les enquestes diuen que Catalunya és un dels països de tot Europa en què la població se situa, de mitjana, més a l'esquerra. A més, si mirem les dades amb més deteniment, hi ha una relació molt forta entre catalanisme i ideologia. Els més catalanistes estan a l'esquerra dels més espanyolistes, i de mitjana els independentistes s'ubiquen a l'esquerra dels contraris a la independència, com discutíem no fa gaire [aquí mateix](#).

La hipòtesi dominant diu que aquesta diferència té a veure amb la qüestió nacional que, d'alguna manera, es confondria amb l'esquerra-dreta per raons històriques. La **identificació del nacionalisme espanyol amb la dreta** i l'aliança, no sempre còmoda ni fàcil, de les esquerres amb les reivindicacions nacionals catalanes no és cosa nova. Per això, es produeix una certa identificació entre tots dos conceptes que fa que els ciutadans més catalanistes se situïn més a l'esquerra. Això no voldria dir, necessàriament, que siguin més d'esquerres en el sentit clàssic del terme, sinó que fugen de la dreta perquè la identifiquen amb l'espanyolisme.

És una hipòtesi raonable i, en un cert sentit, no és res d'extraordinari. Esquerra i dreta són dues etiquetes que prenen significats diferents en contextos i moments diferents. A partir d'un element central, que és la qüestió socioeconòmica —la lluita de classes i les seves variants— s'hi han anat incorporant altres temes, com la igualtat de gènere, el medi ambient, la diversitat cultural o la religió, entre d'altres. Juntament amb els elements comuns, hi ha força variació entre països en el significat concret que prenen les etiquetes. I per això no té res d'extraordinari que a Catalunya també incorporin, en part, elements relacionats amb la qüestió nacional.

Tanmateix, aquesta hipòtesi ha sigut utilitzada de manera sovint matussera i amb finalitats propagandístiques per qui vol defensar, contra tota evidència, que el sobiranisme català és, o bé **un invent de la burgesia catalana per contenir les esquerres** i mantenir el seu domini social, o bé (més recentment) un moviment assimilable al nativisme de la dreta radical i populista que emergeix a tot Europa. Com que l'evidència va en contra del prejudici ideològic, utilitzen aquesta hipòtesi per obviar les dades que mostren sistemàticament el contrari del que ells defensen.

El mapa de la ideologia a Catalunya

Afortunadament, el darrer baròmetre del Centre d'Estudis d'Opinió incorporava una bateria de preguntes que demanaven a la gent la seva posició sobre molts dels temes que tradicionalment hom consideraria com a components del que entenem per esquerra i dreta. Els resultats mostren com la societat catalana sembla, efectivament, més aviat escorada cap a les posicions tradicionalment associades amb l'esquerra en tots els ítems, per bé que amb diferent intensitat. En alguns casos, la distribució està molt escorada cap a l'esquerra i en d'altres una mica més equilibrada.

Aquest conjunt d'ítems, doncs, ens donen un mapa més complet de la ideologia a Catalunya. Tanmateix, podem simplificar-lo per fer-lo més entenedor. Mitjançant tècniques estadístiques (anàlisi factorial) podem estimar que rere aquests posicionaments hi ha tres dimensions subjacents: **la de l'autoritarisme, la dels valors religiosos i la socioeconòmica.**

La dimensió autoritària correspon fonamentalment a les preguntes sobre si l'escola ha d'ensenyar els nens a obeir l'autoritat i sobre si cal obeir la llei en qualsevol circumstància. La segona dimensió que observem és la dels valors religiosos, i hi pertanyen amb claredat els ítems relacionats amb l'adopció per part de parelles homosexuals, l'eutanàsia i la influència de la religió en la política. Una cosa que crida l'atenció és que, segons el substrat de les dades, també sembla pertànyer a aquesta dimensió la pregunta sobre si el Govern ha de reduir les diferències d'ingressos. Sembla que aquesta formulació podria estar capturant un valor igualitarista genèric, més que no pas una preferència explícita per una política socioeconòmica determinada. Finalment, en la dimensió socioeconòmica hi tenen molt de pes els ítems sobre la intervenció del Govern en l'economia, la baixada d'impostos i, en menor mesura, també els ítems sobre la immigració (sorprenentment) i la prioritat del creixement econòmic respecte a la preservació del medi ambient.

Si ens fixem en la gràfica següent, podem veure com estan distribuïdes les posicions en les diferents escales en el global de la societat catalana. Els indicadors van de 0 a 10, i els números alts sempre s'associen a posicions que identifiquem amb la dreta. El que ens mostra aquesta gràfica és que la societat catalana **està extremament escorada cap a l'esquerra en la dimensió religiosa**, bastant esbiaixada a l'esquerra també en la dimensió socioeconòmica i més centrada —i polaritzada— en la dimensió autoritària.

Aquestes tres dimensions tenen una certa relació amb l'autoubicació esquerra-dreta, però és feble. La gent que se situa més a la dreta en aquestes escales també s'autodefineix com a més de dretes, però les diferències no són gaire grans. Per tant, podria ser que, efectivament, la correlació que s'observa entre independentisme i esquerres fos només una qüestió d'etiquetes fruit de la confusió entre les dues dimensions.

Per respondre a aquesta pregunta de manera més matisada, podem mirar les posicions de partidaris i contraris a la independència en les tres dimensions separatament. En els tres casos trobem diferències significatives i **els partidaris de la independència se situen sistemàticament a l'esquerra dels contraris**. Però les diferències són de magnituds molt variables. En el cas de la dimensió autoritària, la diferència és molt gran (1,4 punts), cosa que possiblement té a veure amb la formulació de la pregunta sobre l'obediència a la legalitat, que ressona amb el debat sobre el referèndum de l'1 d'octubre. En el cas dels valors religiosos, també trobem una diferència estadísticament significativa però més petita entre els dos grups (d'uns 0,45 punts). Finalment, en la dimensió socioeconòmica la diferència es redueix encara més, fins als 0,14 punts i, de fet, es troba en el límit de la significativitat estadística. En l'autoubicació ideològica, en canvi, la diferència és de nou més gran (1,4 punts) i molt significativa.

Els independentistes, doncs, s'autodefineixen com a clarament més d'esquerres que els contraris a la independència. Aquesta relació és forta, i possiblement està relacionada amb la identificació tradicional de l'espanyolisme amb la dreta. Tanmateix, si ens fixem en les actituds concretes, veiem com els catalans i les catalanes que són partidaris de la independència se situen molt a l'esquerra dels que hi són contraris en la dimensió autoritària i una mica menys en la dimensió religiosa. Les diferències en la dimensió socioeconòmica són molt petites i, per tant, podem dir a grans trets que

partidaris i detractors de la independència són bàsicament semblants en les seves preferències per la redistribució, escorats cap al centre esquerra i l'esquerra.

Semblances entre JxCat i el PSC i entre ERC i els Comuns

Pel que fa als espais polítics i partidistes, observem com els simpatitzants del PP són els que se situen més a la dreta en totes les dimensions, tant pel que fa a la ideologia declarada com als diversos components de la ideologia estimada a partir de les respostes als ítems concrets. Després hi ha l'electorat de Ciutadans, que, tret de la qüestió religiosa (en què és indistingible del PSC i de JxCat), se situa clarament a la dreta, si més no en termes relatius. Curiosament, **el perfil del PSC i de Junts per Catalunya és molt semblant en totes les dimensions**, tret de la de l'autoritarisme, on possiblement la influència del debat recent sobre legalitat i legitimitat provoca diferències molt marcades que ubiquen els simpatitzants socialistes clarament a la dreta. Totes dues formacions, tanmateix, sembla que en línies generals ocupen posicions centrals, amb els simpatitzants de JxCat molt lleugerament a la dreta dels del PSC en la dimensió socioeconòmica. Els simpatitzants d'ERC i dels Comuns són semblants en totes les dimensions, i només s'hi observa una diferència significativa en la dimensió socioeconòmica, en què els Comuns estan a l'esquerra dels republicans. Els votants dels Comuns, de fet, s'assemblen molt als independentistes en la dimensió autoritària. Finalment, **la CUP és amb diferència la formació que té uns simpatitzants més escorats a l'esquerra** de tot el mapa polític català, en totes les dimensions i de manera molt marcada.

En resum, hem vist com els simpatitzants dels diversos partits ocupen espais ideològics diferenciats. Podem dir que hi ha dues parelles de partits que, al centre (el PSC i JxCat) i a l'esquerra (ERC i CeC), tenen electorats amb poques diferències ideològiques (tret de la qüestió nacional), mentre que d'altres ocupen en solitari els seus espais ideològics, especialment els dos extrems de la distribució, on hi ha la CUP i el PP.

La resposta a la pregunta que encapçala l'article és, per tant, complexa i matisada. Sí, **l'independentisme és subjectivament més d'esquerres**. I mostra posicions clarament escorades cap a l'esquerra en la dimensió de l'autoritarisme i dels valors religiosos. Però, en la dimensió socioeconòmica, les diferències són petites i negligibles.

Postdata: aquest és, també, un debat recurrent en el nostre país. Penso que és saludable basar-se en dades i no en prejudicis per afrontar-lo. Evidentment, aquesta anàlisi, com qualsevol altra, es basa en una sèrie de decisions metodològiques, algunes preses pel CEO (com la redacció i selecció dels ítems) i d'altres per mi (referents fonamentalment al tipus d'anàlisi factorial emprada i a la interpretació dels resultats). I, per tant, com qualsevol anàlisi, ha d'estar subjecta a crítica, revisió i millora. Per raons de transparència, aquí el lector pot trobar el [codi de Stata](#) que he fet servir per processar i analitzar les dades.